

Biserica și Școala

Revista bisericească școlastică, literară și economică.

Apare odată în săptămână: **DUMINECA.**

PREȚUL ABONAMENTULUI.

Pentru Austro-Ungaria:
An 10 cor. — pe 1/2 an 5 cor.
Pentru România și străinătate:
An 14 fr. : pe jumătate an 7 fr.

PREȚUL INSERTIUNILOR :

Pentru publicațiunile de trei ori ce conțin
cam 150 cuvinte 6 cor.; până la 200 cuvinte
8 cor.; și mai sus 10 cor. v. a.

Correspondențele să se adreseze Redacțiunei

„BISERICA și ȘCOALA“

Bar banii de prenumerațiune la
TIPOGRAFIA DIECESANA în ARAD.

FLORIILE

...ra o sărbătoare a pământului și a oame-

...natura reînviată se împodobise cu toate
...șețile primăverii, iar asupra sufletelor ome-
...se revărsase un dulce suflu mângăetor: crem-
...mântuirii...

...ăci venit-a Dumnezeu între oameni, mângă-
...ntre oropsiți, Lumina vieții între cei ce se
...tu în chinurile întunecului și iubirea își
...sesse cărarea stăpânirii, pe ruinele autorita-
...ui ruginit.

...Saltă acum și te bucură, Ierusalime!*

...ântec și bucurie mare, podoabă de mirt și
...flori și fum de tămâie se presară în calea
...impresură pe Cel-ce vine întru numele
...ului.

...rmos, mare, divin este Fiul omului, Cel-ce
...în această zi în strălucitul oraș al împăra-
...lui proroc și al înțeleptului împărat, — ca să
...plinească scriptura!

...și glasuri de bucurie, sărbătoare luminată în-
...la desc biruința Cuvântului, în dumnezeiasca lui
...are...

...ar a sunat ceasul!

...el născut din femeie suferințelor omenesci
...se face; se coboară Cel născut din Fecioară

în rândul munciților de patimi și slăbiciuni, pentru
a se face, întru mărirea Sa, jertfă pătimirii, pildă
vie înălțimii sufletești, înălțimii ideale, — măsura
măririi divine.

Slugă tuturor, încoronat cu spini; doftor de
suflete și trupuri, ducând crucea Sa până la Gol-
dotha...

„Răstignește-!« urlă desfrăul și păcatul în
beție...

Și s'a umplut paharul și s'a plinit scriptura...

Patimile unei lumi întregi le întrupează în
pățimirea Sa, Unul; mântuirea neamului omenesc o
împlinește El, care se 'nalță, prea-măritu-s'a, și
viu rămâne vecinic: *Cuvântul!*

Și când în sfânta biserică vom auzi că »întru
nceput a fost Cuvântul și Cuvântul eră la Dum-
nezeu și Dumnezeu eră Cuvântul...« desertaciunea
patimilor să ne părăscască; gândul să ni-se înalțe
la eterna Lumină creatoare și mântuitoare,
să ne aducem aminte de înălțare prin slugire bună,
de curățire prin suferințe, de mântuire prin jertfă
și de credință, ca temelie și izvor sigur, pentru
purtarea crucii și împlinirea misiunii...

Atunci vom putea zice și noi, când va veni
plinirea vremii: „Saltă acum, și te bucură, noule
Ierusalime!«

S. Secula.

Moment istoric.*)

Artele frumoase.

Un popor nu poate merge înainte, într'un mod firesc, decât ținând seamă, în opera sa de organizare sau transformare, de trei factori esențiali :

1) Să cunoască în mod desăvârșit trecutul său, care adeseori constituie temelia cea mai puternică a credinței, care să-l călăuzească în îndrumarea spre o lucrare rodnică ;

2) Să cunoască în mod serios și amănunțit starea actuală a tuturor claselor sociale ce-l alcătuiesc.

Adeseori un fapt de amănunt, aflat într'o localitate oricât de retrasă, poate să constituie indiciul precumpănitor al unei aptitudini speciale, sau al unei stări dispărute.

3) Ținând seamă de factorii de mai sus și de nevoile vieții actuale, trebuie să nu uite, totuși, starea sufletească, credințele sale și, mai presus de orice, starea mediului în care viețuiește și care zilnic, an cu an și secol cu secol, face ca un popor să se dezvolte mai mult într'un sens decât într'altul.

Românul e născut poet, zicea bardul dela Mircești, și acest fapt, — oricât de pretențios s'ar părea, impus fără nici o cercetare, — corespunde totuși unui adevăr. Modul ales al vorbirii sătenilor noștri, povestirile lor frumoase și pline de viață, precum și întreaga lor literatură, dovedesc acest lucru.

Săteanul român este cu siguranță unul din cei mai deștepti din Europa. El are închipuirea vie, pătrunderea ușoară și este și un adânc observator.

Dacă la acestea adăugăm cânturile noastre naționale, cari conțin expresiunea durerei unui popor ce a suferit secolii îndelungați și a unei rase capabile de sentimente puternice de iubire, vom înțelege întrucât această natură impresionabilă este durioasă sau vioaie, după împrejurări, și cât de adânc este sentimentul artistic ce trăește în firea lui.

Același lucru se observă și în tot ce a produs el pe când nu știa nici să scrie, nici să citească.

Sculpturile în lemn, fie de pe băta sau fluierul ciobanului, fie de pe doniță, de pe stâlpii prispei sau porții casei, ori de pe coada furcei sau a depănătoarei, arată gustul și priceperea săteanului nostru. Cusăturile, cu un caracter atât de original și atât de impunător în măestria lor, plecând dela elemente atât de simple ; ouăle

încondeiate făcute de femeile dela țare, lucrarea cărora sunt zecimi de modelați inspirate de natură ; armonia simplă a cD de pe altița cămășilor, de pe brăe, teo scoarțe, în cari cu câte-va fețe făcute de ci mod atât de trainic, reușesc a mulțumil cel mai delicat, toate denotă acelaș sare artistic.

Oricine cunoaște intim acest popor N putea să neghe această însușire firească a enului, și, prin urmare, aptitudinea sa li, cepe și cultivă artele frumoase.

Am convingerea profundă că, diio punct de vedere, viitorul va dovedi ful, spun, cu deosebire în ce privește pictur eru

Dacă rezultatele obținute îndelungata G în această direcțiune, n'au fost tocmai s pe toare, pricina stă nu în neaptitudinea n au nostru, ci în modul cum am lucrat în r e s direcțiune.

S'au făcut școli speciale mai multa ca ele să figureze în publicațiunile statia O învățământului, cu care ne prezentăm stră cu Am mai avut și nenorocirea de a fi, ca pu cepătorii, cam îmfulurați în a produce a clasici, întocmai ca și marile centre ale L fără să ținem seamă în deajuns de puterile se de aceea ce ne trebuia, de mediul nostrorin astfel o direcțiune cu totul alta ochiului T tului nostru. Trebuia, din contra, să ne a pirat în genere din ceea ce avem în țara r să fi înțeles comorile ce stau ascunse în b v în cari, dela ouăle de Paște, dela cea m le semnală cusătură cu caracterul vechi înț ciopliturile în lemn și până la cea maie arie națională, toate sunt prielnice de a A lese de starea noastră sufletească, a fi doși în sensul artistic și a constitui în cură d caracteristic al firei noastre în această diapt

Expoziția viitoare este menită să prăto acesteia în evidență.

O bună parte din cele ce se vor t, în secțiunea industriilor »cast re«, a do civil și militar« și în secțiunea »Trecutu E fiunea retrospectivă), va servi de bază s ce am spus mai sus.

În genere, secțiunea aceasta va cup fi

1. Desenuri, acvarele pictură ;
2. Gravură, litografie, xilografie, piro and medalii și monede ;
3. Sculptura ;
4. Arhitectura ;
5. Muzica ;
6. Teatrul ;
7. Școli speciale.

Din Punctul de vedere ce ne preo u noi, ținem a stabili dela început, că va fe i construcțiune specială pentru artele pl

*) Din „Buletinul oficial“ al Expoziției generale române.

țară, dispusă însă astfel încât etagiul de sus odoleștină expozițiunea de pictură.

a. Dorim ca, cu acest prilej să fie sărbătorit e, neosebire acel pictor român, care cu toate e de călătorit în țări străine, s'a inspirat însă, țutul ce a făcut, de mediul în care a copilărit, și sare, de fapt, alcătuește și astăzi sămburile i noastre rurale.

opor. Nimeni mai bine ca Grigorescu nu a re- ca aentat câmpia și colnicele țării noastre; ni- sa și, mai ales și mai frumos ca dânsul, nu a nemuritoare pe româncea cea sprintenă și dilioasă și pe ciobanul dela țară; nimeni, ca di jul, nu a reprezentat mai bine plaiul cu flori ctur- erul albastru și plin de lumină al țării.

igata Grigorescu este dintre puținii Români, care ai specialitatea lor au făcut lucrări desăvârșite, ca și au înțeles neamul în care au trăit și ale în a opere nu sunt numai o cinste pentru țara e s'au născut, dar constituesc o parte din null ia omenirii întregi.

tatis. O secțiune »Grigorescu« va fi dar organi- stră cu acest prilej, în care țara și străinătatea ca putea admira principalele pânze ale ferici- țucei artist în viață.

ale. Lângă acestea se vor alătură cele mai fru- rile se lucrări ale celor dispăruți, printru cari, ostrima linie, Aman.

ului. Toți acei, cari în țara noastră au fericirea i nea aveă astfel de comori în colecțiunile lor, ară și rugați în modul cel mai călduros, ca pentru în viitor să se despartă de ele pentru 4 luni. a m le vom da toate garanțiile de siguranță, în hi nța ca Expozițiunea noastră să fie cât se male complectă.

e a. Alături vor figura creațiunile atât de variate, i deși trebuie să recunoaștem cu hucurie, în ură de continuă dezvoltare, — ale pictorilor și ăptorilor în viață, făcând și o largă parte pntorilor de cari trebuie să ținem seama așa mult în țara noastră, în care prin forța lucră- r și, în prezent, numărul artiștilor profesioniști poate să fie mare.

ulu. Este locul a face cunoscut tuturor acelora ză se ocupă cu artele pure sau aplicațiunile și următoarele dispozițiuni, ce credem că fi realizate cu această ocaziune:

1. Se vor publica diferite concursuri, inte- rând principalele ramuri ale artelor frumoase, relor și științelor. În special, în ce privește le frumoase, se va publica un concurs de ite asupra unor subiecte luate din războiul o-roman, sau din trecutul nostru istoric, pentru e se vor decerne premii în bani.

2. Dacă loteria Expoziției va avea loc, — u de care suntem convinși, — afară de pre- e în bani, se vor decerne și premii în obiecte

cumpărate în diferitele secțiuni ale Expozițiunei și, în prima linie, în secțiunea artelor frumoase.

3. În arenele române vor avea loc serbări cu un caracter măreț, reîmprospătând scene din viața romană, din epoca marilor nostri Voevozi, din războiul Neatârării și din viața poporului nostru rural, cu care prilej se vor ține și concursuri de muzică corală între diferitele societăți române de pretutindeni.

Pentru concursurile corale și cele de mu- zici militare și de tarafuri de lăutari, de gimnas- tică, de scrimă și de jocuri în aer liber, se vor istitul cu acest prilej premii, consistând în obiecte de artă, ce se vor da celor cari se vor distinge.

Un concurs, de asemenea, va fi deschis pentru un imn de ocaziune, pentru care se va da un premiu în bani.

Toți artiștii nostri, precum și amatorii, cari posedă obiecte de artă datorite artiștilor români, sunt rugați cu stăruință să binevoiască cât mai curând a ne face cunoscut ceea ce voiesc a expune și suprafetele de cari au nevoie.

„Curs practic de limba maghiară“

de

Iuliu Vuia, inv. director.

Ca învățământul limbei maghiare să fie propus cu succes, avem lipsă de un scop și o cale bine fixată și determinată. Să cercetăm mai întâi acest scop și cale, la care și pe care avem a conduce elevii nostri cu succes.

Scopul limbei maghiare nu e altceva, decât a face capabili pe elevi a-și însuși aceasta limbă în acel grad, încât să o poată aplica în viața de toate zilele. Să fie capabil a-și exprima cugetele sale cât se poate de simplu și unguerește, căci de aceasta limbă are lipsă în multe momente din viața sa atât economică, cât și industrială. La propunerea acestei limbi învăț- torul întimpină multe greutăți și în haosul acestor greutăți nu e capabil apoi a-și alege calea adevărată, care duce la succesul dorit. Și oare pentru ce? Numai și numai pentru aceea, că îi lipsește călăuzul, care să-l poată conduce și pe ea pe calea adevărată la pro- punerea acestui stadiu: îi lipsește manualele absolut necesare pentru delăturarea tuturor greutăților, cari îi vin înainte. Ce e drept avem manuale, cari poate fac încercări a ușura starea dificilă, parte iar incurcă lucrul și mai tare, pentru că nu pot deslegă problema cerută, la care apoi cauza e, ori arangiarea mate- rialului ori fondul ca atare; sau poate chiar nu sunt prelucrate conform recerintelor moderne și bine. Chiar de aici urmează apoi, că unii susțin, că limba ma- ghiară o poate însuși elevul, dacă v'a traduce, alții, că dacă vom da elevului bucăți de cetit pur maghiare, fără notițe și cuvinte. Ca elevii să fie pregătiți pe de- plin pentru învățământul maghiar propriu zis, avem lipsă de învățământul intuitiv maghiar, în decursul că-

ruia elevii își însușesc o sumă oarecare de cuvinte, de care ținând cont, învățătorul înaintează mai departe, până în urmă ajung elevii la însușirea recerută a limbii maghiare într'atâta, încât sunt îndestul pregătiți pentru învățământul sistematic maghiar. Așa ar trebui să fie; dar aceasta precum am zis nu se poate realiza, din lipsa manualelor corespunzătoare, în cari elevul să-și folosească ceea-ce și-a însușit sau mai bine zis să practiceze limba.

Manualul dlui Vuia intrucâtva se apropie în aceasta privință de acest scop, pentru că elevii au ocaziune a practica limba. Pe lângă toate aceste nici acest manual nu poate delătura toate greutățile. Chiar pentru aceea voiesc a insista asupra cauzei dela care depinde delăturarea aceloră. Că pentru ce nu poate să delătore toate piedicile cari ne întimpină în cale spre sjungerea scopului fixat, e întâiu, că acest manual nu e întocmit după toate recerințele metodice absolut necesare, a doua ortografia e foarte greșită.

Să arăt întâi unde e greșită partea metodică.

Știu, că la tratarea sunetelor, după metoda lui Graser, iar mai târziu acest metod întocmit fiind de Wurst, avem a face elevilor cunoscute nu numai literele scrise, ci și cele tipărite; pentru că numai în modul acesta își vor putea elevii însuși concepția literelor tipărite și așa vor fi capabili în urmă după tractarea aceloră, la cetirea și cu litere tipărite. Inșă dl autor face cunoscut elevilor atât literele mici, cât și cele mari numai scrise. Ajungând inșă la literele mari, mă opresc puțin la bucățile predate la fiecare literă de aceasta. Aici mai întâi dl autor face cunoscute elevilor câteva cuvinte cu litere mari scrise, — ca nume proprii — inșă tot în acele bucăți cu ceva mai în jos ne predă bucăți și cu litere tipărite. Acum să ivește întrebarea, că învățătorul după ce metod v'a ceti cu elevii literele tipărite necunoscute anterior de dânșii? Toate se vor pune la descopunerea fiecărui cuvânt în silabe, iar silabele în sunete. Aceasta e aproape o enigmă, pe care foarte cu greu o poate deslega, nepermitându-i timpul. Așa dară am ajuns acolo, că elevii nu e în stare a ceti mai departe. Chiar pentru aceasta era mai bine a face elevilor cunoscute și literele tipărite, pentru că cunoscându-le putem urmări cetitul mai departe fără nici o greutate mai mare.

Cu toate că în prefața acestui manual se zice „scurt și bine“, dar aceasta totuși e prea puțin și totodată nu e bine în ceea-ce privește literele.

În acest manual se recere a ști elevul ceti și cu litere tipărite fără a avea cunoștința anterioară despre acele. Ca elevii să aibă ocaziune a repeta, eventual a câștiga unele cuvinte sau unele cunoștințe referitoare la un obiect predat în decursul învățământului intuitiv, pe cari învățătorul poate nu le-a predat în lecțiunea sa, în acest manual ce e drept au. Abstrăgând toate aceste, dl autor merge prea departe în aceasta direcțiune, fiindcă aduce și cuvinte străine ca „simmenthal“, cari sunt străine și se cetesc cu totul

altcum. Acest manual îmbrățișează prea mult
 țiuni, precum: „Învățământul intuitiv“, „G
 „Stilistica“, „Economia“ și „Gramatica“. Ce
 e bine a lămurii cunoștințele elevului cât se
 în multe direcții, dar „cursul practic“ nu poa
 înlocui prelegerile didactice din studiile
 fără numai a sprijini acele prelegeri. Așa
 puteau trata țări, continente ș. c. asemenea
 gramaticale. Era cu mult mai bine, dacă se
 pentru gramatică astfel de piese, cari să o
 să servească ca bază pentru dezvoltarea și cu
 diferitelor părți de vorbire și zicere, ca să
 răspundă recerințelor moderne de astăzi. Ele
 e pregătit prin învățământul intuitiv în clasă
 rioare, — cu toate că acest învățământ încă
 se continuă — într'atâta, încât va înțelege
 țină gramatica maghiară, ce i-o predăm. Mai
 acest manual și unele poezii maghiare, cari
 alese dar traducerea lor în românește nu co
 pe deplin; pentru că ar trebui să folosim
 acela pe care il folosește respectivul poet
 sau un atare ritm, care e mai corespunzător
 poezii aceleia. Traducerea acestor poezii se po
 dar său numai în proză, sau în poezii, cari co
 stilisticii române; e mai bine a traduce în
 încă după înțeles fără conziderare la arang
 vintelor în topica maghiară.

Terminând cu puținele observări ale
 și conținutului pe scurt, voiesc a trece la ort

Nu am intențiunea a îndreptă toate eron
 grafice, cari ne vin înainte, fără numai un
 de ici, mai de colo, cari se arată mai evident

lau dară pagina primă, care ni-se arată
 deschiderea acestui manual, neconziderând pre
 această pagină sunt aproape cinci erori ortogra
 d. e. cuvântul *tr* scris în unele locuri cu *i* sc
 într'altele cu *i* lung.

Acum care e corect?

Numai acela, care e scris cu *i* lung. Tot a
 și cuvântul *ri* într'un loc e scris cu *i* scurt, în
 loc cu *i* lung; acest cuvânt în totdeauna se scrie
 Cu toate că în prefață se zice, să grijim de
 area corectă, dar fiind ortografia eronată, elevii
 putea accentua corect, pentru că trebuie să cetea
 cum e în carte. Așadară elevii și aici întimpin
 tăți, dar nu numai ei, ci și învățătorul făcând
 tenit atenți pe elevi, cum au să cetească. În
 privință dar nu am descurcat lucrul, ci mai târ
 curcăm. Tot pe această pagină se face cunos
 vilor un fel de *r*, iar în bucata de cetit este
 și un alt (*r*), care e nemțesc. Aici iarăși nu am
 ci am făcut poziția elevului și mai grea. Nu
 insistă asupra acestor amănunte ortografice, car
 arată de altcum în o cantitate foarte mare.

Să trecem deci la topica maghiară.

Frunzărind în acest manual, aflu zicerea
 toare: „*Széchenyi volt a legnagyobb magyar*“. A
 topică e românească; maghiarul nici când nu

armă în modul acesta. Topica maghiară e cu totul
foarte de cea română. Ungurul zice: *Széchenyi a
gyobb magyar volt.*

Asemenea am mai aflat și zicerea: „*A tanuló a
ír.*”. Aceasta nu e altceva, decât: *Școlarul scrie
înă.* Maghiarul nici când nu se exprimă în modul
așa: *A tanuló a táblára ír.* Pentru că dacă folo-
sirea aceasta așa, atunci ușor ne-am putea
găsi un școlar, care să sue pe tablă și așa scrie. Nu
e a tanuló? ci *mire ír a tanuló?*

Pe lângă de aceasta din acest manual elevii nu vor
să-și însușească numerii ordinali ungurești corect,
ci se zice *tizenketödik gyakorlat* în loc de *tizen-
gyakorlat.* Aceasta nu o putem atribui unei e-
reri de tipar, pentru că e folosit acest *kettödik*
în manualul, până la sfârșit.

Pe lângă atât partea metodică, cât și cea ortogra-
fică a acestui manual, foarte ușor ne putem
găsi, că această carte nu ajută nici învățătorului
și elevului în greutățile sale ce le întâmpină în
acestui învățământ.

Pe lângă toate că acest „*Curs practic*” este aprobat de
Consistor, nu este acceptabil în forma-
ni-se prezintă; pentru că dela scăderile ce le
poate efectua acel succes, care s'ar recere.

Pe lângă comandă deci D-lui autor studiarea mai amă-
na acestui manual și complectându-l să se re-
că, pentru că e mai bine a avea mai puține
mai bune, decât multe și greșite.

Pe lângă atunci va putea ajuta învățătorilor noștri, va
găsi căle și scopul, dar mai ales mijloacele
vor putea izbuti la deplinul succes.

Ioan Ardelean,
învățător, Arad.

„Cronice” din parohii.

(Urmare și fine.)

Pe lângă întru a mântul din răpa astrucării frân-
te de valoare istorică, ce le mai avem pe la
e și tre biserici, cum sunt cărțile rituale,
le și vechi ce conțin datini, indigetări etc.
stea întru a se închege din datele posibile tre-
pimșericilor și școalelor noastre, s'a dat de
ind părinte P. C. Sa vicarul Orăzii-mari V.
în o circulară în anul 1904 sub Nr. 1078.
tări mângăetor gând a fost acela pentru
oscă noastră!

Pe lângă rafturile de »Cronici« câte lucruri pre-
am'or ajunge la lumină, câte evenimente
i vor cu ceață nu s'or limpezi! Resturile
car pe masa Consistorului și așteaptă albina,
gă miera din ele, așteaptă pe omul cu
le inimă față de interesele noastre bise-
ce care să clădiască din acele frânturi de
A trecut bisericii noastre în ceste două
nu din urmă măcar.

Este taină încă pentru toți, cât va fi de
succesă și norocoasă cercetarea omului — al-
bină, care va răscolii raftul; în faguri se va găsi
poate miere, dar nici aceea nu e eschis, ca să-i
afle pustii, căci ne-au împresorat grupuri veni-
noase și haine ani de-a rândul.

N'or încetat prigonirile nici azi, număroși
dușmani are biserica și acum, dar totuși s'a
ameliorat starea ei, pacea e mai mare ca'n tre-
cut, dreptaceea n'ar fi timpurie — cred — dar
nici superflu introducerea unei cărți care să
poarte numele de »Cronică«, — în care fiecare
preot să fie îndatorat a lua notă despre orice
schimbare, zidire, renovare (edificare de biserică)
conturbare religioasă etc. etc. venită în parohie.
La cetirea acestor șire, unul sau altul dintre
preoți îmi va zice că n'are »Cronică« senz, căci
despre zidirile, schimbările parohiale se face ra-
port în fiecare an Ven. Consistor, cu care îm-
preună stărue pentru netezirea scăderilor și ri-
dicarea edificiilor ce zidesc. E adevăr, dar ra-
portul acela nici când nu e cu cale a-l face așa
de detaliat, cum cronicarul își face notițele sale,
nu odată din multele amănunte deduci împrejură-
rile cari ajută ori sunt în defavorul unei
cauze. Pentru ilustrarea acestui lucru, mă pro-
voc bunăoară la circularul Ven. Consistor al
Orăzii-mari, din anul 1904 sub Nr. 488. În acela
se zice că preoții să vegheze cu »toată osârdia«
să lumineze credincioșii asupra rătăcirilor false
și la fine se provoacă să trimită raport despre
»orice mișcare și turburare socialistă«. În circu-
lar se cere dela preot descrierea ivirii sectei în
parohie, cine o lățește în parohie etc. Dacă ai
căută să vezi câți preoți au făcut rapoarte în
cauza asta, am teamă că nici unul, ori să zicem
foarte puțini.

La compunerea »Cronicei« solicitate de Ven.
Consistor prin susnumitul circular, oare bătut-a
vr'un preot la arhivul consistorial, să-și com-
pleteze datele? Să amintim chiar că se află ra-
port la Consistor despre schimbările parohiale
din an în an, acest fapt nu detrage nimic din
valoarea ce-ar avea »Cronica« condusă cu grijă
de preoții actuali în parohii. Dacă apoi în dece-
niile următoare s'ar ivi nenorocirea să se pre-
facă în scrum arhivul consistorial, atunci de
unde ai închege trecutul bisericilor din Dieceză
în acea jumătate de veac?

Toate religiunile și confesiunile conduc cu
grije cronica bisericii lor, multe au deja și mo-
nografii frumoase, numai diecezele noastre nu-ți
pot arăta o monografie mai de seamă din pa-
rohiile noastre. Acest fustel îl vom urca și noi
— cred — prin inaugurarea așa numitelor
»Cronicele parohiale« — care să fie păzite în
rând cu matriculele și revăzute cu aceeaș rigoare
de șefii concernenți.

Tot la acest rezultat putem ajunge apoi (dacă cronicile parohiale n'ar fi pe plac) și prin notițele private ale preoților, din cari cu finea anului să compună fiecare o detaliată dare de seamă despre mișcările sociale obvenite în parohia sa și despre orice fel de schimbări întâmplare în respiriul unui an.

Prin culegerea surcelor în modurile sus indicate am fi în stare — cred — a pune peste câteva decenii, ori să zic chiar la finea acestui veac, în broșuri bine scrise trecutul bisericilor noastre, viața noastră bisericească din dieceze, am putea-o da atunci să o vadă și elevii din școli, ca așa să se umple și ei de credință și alipire de acest sfânt așezământ al nostru.

Cheresig,

Petru Popa
cand. de preot

CRONICA.

Hirotonire. P. S. Sa, Dl. Episcop diecezan a hirotonit Sâmbătă întru diacon în capela din curtea episcopoească pe absolventul în teologie Ioan Coroî ales capelan în Lazuri, iar Duminecă pe acesta întru preot și pe Ioan Giurgiu întru diacon.

Alegerile sinodale. Despre alegerile sinodale a membrilor mireni, în dieceza Aradului aflăm au fost aleși următorii: Arad, Dr. S. Ispravnic și A. Petrovici. Șiria, Russu-Șirianu și I. Groșoreanu. Radna, S. Raicu și Dr. I. Suci. Lipova, Dr. A. Cioban și V. Bogoi. Chișineu, M. Veliciu și Dr. C. Ardelean. Giala, Dr. N. Oncu și Dr. G. Popoviciu. Hălmagiu Petru Truța. Buteni, Dr. A. Grozda și V. Goldiș. Boroșineu, G. Feier și V. Goldiș. Timișoara, Em. Ungurean și P. Rotariu. Vinga, T. Mărgineanț și D. Sebeșan. Birchis, V. Tomici și V. Goldiș.

Congrua. Aflăm că înaltul guvern a recunoscut îndreptățirea la congrua superioară și a preoților. cu maturitate dela școlile comerciale.

Necrolog. Cu adânc regret anunțăm moartea preotului Ambrosie Ungurean, despre a cărui moarte familia sa a trimis următorul necrolog: Văd. Julia Ungurean n. Ursu ca soție și fca Terentia, cu inima frântă de durere anunță tuturor rudeniilor și prietenilor trecerea din viață a mult iubitului soț și tată: Ambrosie Ungurean, preot gr. ort. rom. în al 48-lea an al vieții și al 19-lea al fericitei căsătorii, după împărțirea cu sfințele taine la 20 Martie v. 2 Aprilie a. c. Rămășițele pământesti ale scumpului defunct, s'au așezat spre vecinica odihnă în cimiterul din loc la 22 Martie v. 4 Aprilie n. a. c. Curtacher, la 20 Martie v. 2 Aprilie n. 1906. Fie-i țărâna ușoară și memoria binecuvântată.

Escurzioni pe sate. Tinerimea universitară română din Cluj și-a început obicinuitele escurzioni, al căror scop este popularizarea științelor și combaterea relelor, ce îndeamnă și duc la ruina poporul, ca beția, etc. Și în prelegeri antialcoolice, cu arătarea imaginilor fioroase ale efectului aceluși flagel; se prelege despre îngrijirea fizică a omului; despre izvoarele noi de caștig, ca mătăsăritul, albinăritul, ș. a. Inaugurarea acestor escurzioni în ținutul românesc al Clujului se datorește inițiativei despărțământului de-acolo al „Asociațiunii pentru cultura poporului român“.

Patru jubileuri serbează Români. În acestă România serbează 4 jubileuri mari și anume jubileul de 25 ani dela proclamarea regatului român, jubileul de 40 ani dela urcarea principelui Carol Hohenzollern pe tronul României și jubileul de 50 ani dela încoronarea Regelui Carol. Toți Români serbează în anul acesta aniversarea de 1800 ani dela colonizarea Daciei prin împăratul Traian. Acesta e mai mareț jubileu, deoarece prin colonizarea Daciei Romani s'a născut poporul român. Jubileul regal român s'a serbat la 14/27 Martie. În această zi mare Regele Carol se afla pe drum spre Lugano întru cură de sănătate Sale sdruncinate prin activitatea neobosită și necurmată ce a desvoltat pentru înălțarea României în putere, cultură și bunăstare. Români speră, că Regele se va rentoarce deplin nătos din această călătorie de reconvașcență. doilea jubileu, urcarea lui Carol pe tronul român începe în 20 Aprilie. În 20 April 1856 a ales poporul român prin plebiscit pe prințul Carol de Hohenzollern de principe al României. Jubileul de 25 ani al încoronării lui Carol de Rege al României se va serba în anul acesta la 10 Mai. În 10 Mai 1881 a fost încoronat în mitropolia din București principele Carol rege al României cu coroana făcută din oțelul războiului cucerit la Plevna prin vitejia ostașilor români. Regina a fost încoronată cu o coroană de aur. Absoluți Regele Carol din țară va dură 7—8 săptămâni. Așa și jubileul de încoronare, precum și jubileul urcării tronului vor fi serbate în absența Regelui. Se speră că reconvașcența Regelui va face progrese așa încât Regele se va putea rentoarce în țară la deschiderea expozițiunii jubiliare.

Cântece românești la gramofon. În timpul urmă s'a relevat cu oare-care durere, că gramofonul așa de puține cântece românești reproduc. Față de aceasta părere se susține, că adevărul este tocmai contrarul. Număroși cântăreți români au fost rugați să cânte la gramofon și aceste cântece se găsesc în taloagele lui Jean Feder, sau magazinul conservator din București. — Eată un mic tablou despre aceste cântece: Cunoscutul cântăreț de operă N. Corfescu cântat 25 bucăți la gramofon și 10 la zonofon. Baritonul naru, tenorul operei, a cântat 22 bucăți la gramofon. Răposata Maria D'Asty, fosta primadonă la București care a raportat succese mari în Italia, are peste 100 cântece la gramofon, solo, și 2 duete din Bajazzo. Lucia împreună cu Corfescu; Aurel Eliad baritonul operei are 25 la gramofon, Teodorescu, bas, are de 10 la Băjanaru și câte-va arii; Exarcu un escelent tenor a fost secretar la legațiunea din Bulgaria are 10 cântece la gramofon. Afară de acestea mai sunt altele de Ion Dumitrescu, monoloage, arii, cântece și de cântece românești, cantate de artiști, altele multe cântate de diletanți, lăutari, orchestre naționale și muziciamentelor 6 și 21.

Se caută

un culegător tipografic

la Tipografia diecezană din Arad.

Cronică bibliografică

Raport despre Expozițiunea etnografică și istorică culturală aranjată în Sibiu cu ocaziunea inaugurării Muzeului istoric și etnografic al „Asociațiunii pentru literatura română și cultura poporului român“ (August — 14 Septemvrie 1905.) Sibiu 1906.

Acum am primit cartea cu titlul de mai sus, care cuprinde 11 pagini raport, iar restul, până la p. 47, Catalogul Expoziției.

Suntem de părere, că Catalogul era mai bine să se fi publicat înainte de Expoziție; iar dacă aceasta nu s'a făcut, secretariatul „Asociației” trebuia să nu se mulțumească cu „o schiță a Expoziției, în liniamente generale”, pe care o dă acum, căci pentru studierea și cunoașterea Expoziției ori cât își vor fi dat linișta raportorii de gazete să dea „o descriere critică mai amănunțită”, pe care „au săvârșit-o în condițiuni deplin mulțumitoare organele noastre de publicitate de dincoace și dincolo de Carpați”, ei n'au avut pentru Expoziție nici „Cicerone” dicit „Baedeker”; și la urmă nu trebuie oare să se știe istoricul și geneza lucrurilor expuse?

Sămănătorul (Nr. 12 dela 19 Martie) are următorul cuprins:

Chemare, de Al. Vlăduțu, în care articol se face apel la solidaritatea și lupta literaților români contra străinismului (care și-a ridicat capul în cercul unor aristocrați din București, umblând să dea la Teatrul Național o reprezentație franceză, jucată de români. Din acel incident a avut loc o sângeroasă încăierare între studențimea inflăcărată de mândria națională și reprezentanța forței — oficiale. Reprezentația neromânească nu s'a putut ține). În caldul său articol idealistul poet citează puternicele cuvinte isvorâte, tot din acel incident, din pana marelui apostol al culturii românești, N. Iorga, pe cari nu ne putem opri de a le reproduce, precum urmează: „Rugăm pe ori cine aude glasul poruncitor al sângelui său, pe ori cine se poate gândi la strămoșii săi, trăiți cinstiți, în țară românească, cu grai românesc, cu suflet românesc, rugăm pe ori cine nu vrea să-și arunce copii în invălmășala neamurilor fără să știe în ce limbă li vor pomeni aceia cari vor veni după dânsii, îi rugăm, cu o căldură ce nu se poate cobori în cuvinte, să nu vie la Teatrul Național în seara de 13 Martie și în seara de 14 Martie 1906. Au luat bilete: au făcut o faptă bună pentru săraci. Să nu vie la reprezentații, căci ar face o faptă rea față de sufletul chinuit al acestui popor”. „Chemarea” d-lui Vlăduțu e luată la cunoștință prin subscriere de mai mulți literați români, în frunte cu George Coșbuc.

Alți articoli ai acestui număr al „Sămănătorului” sunt: *Ossian*, act dramatic (scenă finală) de D. Nanu. — Secțiunea literară a Academiei Române, de N. Iorga. — *Cugetări*. — La țară (poezie) de O. Carp. — *Ne-am născut de copilași (nuvelă)* de I. Botani. — *Păunașul codrilor*, de A. Stavri. — În fericire, L. Măricăz. — *Doina*, Al. Gheorgiu. — Prin străini (popular) I. Nicolau. — În „cronică” sunt amintite conferențele literare ținute la Casa Națională din Arad de profesorii nostri seminariali.

Viața Literară (Nr. 12.) aduce la loc de frunte un puternic articol al lui George Coșbuc „Pentru limba românească”. „Fapta saloanelor noastre — zice strălucitul nostru poet — merge până la tradare de neam și de les-majestate a naționalității române. În loc să ne părghia cea mare întru ridicarea limbii românești ele sunt vecinical pumnal în mâna nesocotitului”. — Sub titlul „Cronica dramatică” d-l. Gorun (Al. Hodoș) ne ocupă de incidentul indicat mai sus de „Sămănătorul”, și cu o vervă vie și judecată puternică încheie: „Simpatiile noastre pentru marea națiune franceză nu au exibări frivole au să fie alimentate, și, din ferocitate, nici micșorate... Altminteri nu simpatia, nu dragostea, ci disprețul ei aveam să-l merităm. Nu-l

merităm însă, și aceasta trebuia să se arate. Aceasta s'a arătat și pot să fie siguri înstrăinații nostri, că francezii vor fi cei dintâi, cari să aplaude la această demonstrație, alăturându-se la aclamările cu cari neamul românesc întreg salută izbânda afirmată și satisfacția luată de vrednica noastră tinerime în numele lui și pentru el”.

Alte articole din acest prețios număr sunt: *La nouă ani*, de I. A. Basarabescu. — *Cântece*, de Z. B. — *Ispas Drăcilă* (poveste din Ardeal) G. Stoica. — *Imn*, de I. Minulescu. — *Cronica artistică*, de V. Cioflec.

Banii, Alice Călugăru. — *Cronica literară* (Iancu Poni) Il. Chendi. — *Ionică din Răsuri*, Fl. Cristescu. — *Pe a veșniciei cale...* C. Ardeleanu. — *În pericol...* D. Ionescu. — *Vântul nopților*, C. Mironescu. — *Curmețul de nisip* (poveste), D. N. Giortoi. — *Informațiuni literare și artistice*. — *Bibliografie*.

Viața Românească. — Revenim asupra acestei reviste, anunțate în numărul trecut al ziarului nostru, care, conform programului său: poporanism și naționalizarea la noi a cuceririlor gândirii omenești, caută adâncile rane ale trupului neamului nostru. Și între aceste rane află și geneza și spornica filiațiune a „foamei” țărânului muncitor (Foametea constantă, de C. Stere). E învederat în acel studiu un moment vital pentru neamul românesc, care impune o iminentă reformă agrară patriotelului legiutor român și arată totodată nesuficiența actualelor paleative, cari ar fi să pună piedeci cuceririi stăine, pe terenul economic, în România.

Nu mai puțin judicioase sunt principiile de educațiune modernă (Studiul limbilor, de I. Botez), cari ne indică chipul cum ar putea ajunge pătura noastră intelectuală română în măsura de a-și câștiga cultura înaltă, folositoare și mângâietoare.

Criticele științifice și literare din „Viața Românească” sunt la un nivel atât de înalt, atât de lipsite de chestiuni personale, încât sunt adevărate învățături și dătătoare de orientare serioasă.

Nu lipsește nici aici seninul și sănătosul român Mihai Sadoveanu, care te face să-ți pice lacrimi din ochi, — ca să și-se ușureze durerea, apoi sănătos să mergi înainte.

Și când văd atâta putere de muncă, atâta inimă românească, atâta lumină împrăștiindu-se în neamul meu, — dela București la Iași, la Budapesta... — mă întreb, în vântul sufletului meu: Oare n'am intrat în „*Sturm und Drang*” perioade?

Șaș vrea să răpese cu mine măcar pe cetitorii acestei modeste reviste, pe cei pentru cari scriu, să-i fac să creadă și să simtă că:

„Mântuire a gătit Domnul poporului său!”

Sever Secula.

Concurs.

În temeiul ordinului Ven. Consistor orădan dtto 23 Februarie (8 Martie), Nr. 333/32 B. 1906, parohia din **Șuncuș**, prin strămutarea lui I. Șimoc, se decretează vacantă, iar pentru îndeplinirea ei, prin aceasta se escrie concurs cu termen de alegere pe ziua de **26 Martie (8 Aprilie)** 1906.

Venitele împreunate cu acest post sunt: 1. Dela fiecare număr de casă, ca rescumpărare a birului preoțesc, câte 3 cor. Competința cantoratului și a sfântului, conform uzului din trecut, rămâne în vigoare. 2. Extravilanul de 1 și 1/2 jugh. cat. 3. Șolele uzuale. 4. Întregirea dotației dela stat, conform evalificației fiitorului preot.

Concurenții își vor înainta actele după regulile în vigoare, subscrisului în Birtin, (u. p. Rév) până la

23. Martie (5 Aprilie) 1906, iar până cu 8 zile înainte de alegere se vor prezenta în s. biserică din Șuncuș, pentru a-și dovedi aptitudinile în slujba dumnezeiască, oratorie, cant și tipic.

Dat în ședința comitetului parohial, ținută la 5/18 Martie, 1906.

Comitetul parohial

În conțelegere cu: *Alexandru Munteanu* prezbiterul
Petesului.

—□—

3—3

În sensul ordinului Venerabilului Consistor orădan cu datul 31 Ianuarie v. a. c., Nr. 81/8 B. pentru îndeplinirea postului de capelan temporal sistemizat pe lângă veteranul paroh Zaharia Moga din **G.-Rohani** protopopiatul Beliului se publică concurs cu termen de alegere în **4/17 Aprilie** a. c.

Dotățiunea constă: a) din $\frac{1}{2}$ pământul parohial de 14 jugere, b) $\frac{1}{2}$ competență de pășunat alor 8 jugere, c) $\frac{1}{2}$ din câte o măsură cucuruz dela 70 case ca bir preoțesc, d) ștolele îndatinat tot în $\frac{1}{2}$, e) câte o zi de lucru dela fiecare casă, f) întregirea dotățiunii ce-i compete unui capelan din vistieria statului.

De locuință se va îngriji alegândul capelan.

Reflecții la această capelanie sunt poftiți a-și înainta suplicele lor provăzute cu documentele recente și adresate comitetului parohial, până în prezina alegerii la subsemnatul în F.-Giriș (F.-Györös) p. u. Tenke; având până în 8 zile înainte de alegere, a se prezenta în sf. biserică de acolo spre a-și dovedi es-teritatea în cele rituale și în oratorie.

Rohani la 12/25 Februarie 1906.

Comitetul parohial.

În conțelegere cu mine: *Petru Serbu*, protopop.

—□—

3—3

Licitațiune minuendă.

Pe baza rezoluțiunii Venerabilului Consistor din 16/29 Septembrie Nr. 4235 ex 1905 prin aceasta se deschide concurs de licitațiune pentru edificarea unei sale de învățământ și a unui cvartir învățătoresc în comuna **Babșa**, protoprezbiteratul Beliului. Termi-nul de licitațiune e fixat pe prima (1) **Duminică** după s. Paști la 11 ore a. m. în școala confesională din Babșa, unde dintre licitanți celui ce fi se va preda zidirea va avea a depune ca vadiu 10% din prețul de esclamare. Prețul de esclamare e de 5644 cor. 4 fl.

Planul și specificarea lui precum și alte înviațiuni detaliate se pot vedea și întreba în ori ce zi la ciul parohial din Babșa.

Dat în ședința comitetului parohial din Babșa, 12/25 Martie 1906.

Fortunat Mureșan
președinte.

Comitetul parohial
Constantin Laichici
notar adhoc.

Specialist în pălării preoțești.

Cercetați marea prăvălie
alui

Sommer Jozsef

Arad, Strada principală în palatul bise-
ricei rom.-catolice,

Fondată la anul 1863,

în care vor afla îndeosebi domnii preoți:

➔ **pălării preoțești** ➔

de calități deosebite și dela cei mai experți ma-
iestri, cu prețurile cele mai ieftine ce există. Pe
lângă asta on. public român va găsi în marele
magazin pe lângă serviciu prompt, având de con-
ducător al prăvăliei pe un român, ca on. client
să fie pe deplin mulțumiți, următoarele articole

➔ **pălării de tot soiul, cilindre, și clac,**
cămăși de vară, gulere, manșete, mănuși de vară
cravate, ciorapi, bastoane, umbrele, etc. din
brițele cele mai renumite, franceze și engleze.

Sperând, că on. public român din loc și pro-
vincie mă va onora cu vizitele sale punându-
toată încrederea în firma prăvăliei mele semnez
deosebită stimă:

3—5

Iosif Sommer.

Specialist în pălării preoțești de tot soiul

„Janus

„institut de asigurare mutuală pe viață în Viena

s'a fondat în anul 1839, din partea unui grup de bărbați nobili,

este cel mai vechiu „Institut mutual de asigurare pe viață“

— pentru Austro-Ungaria. —

Se bazează pe legile mutualității în puterea cărora accidentul capitalului anual trece în favorul celui asigurat.

➔ **Premii eftine. Condiții de asigurare favorabile.** ➔

Imprescriptibilitatea polițelor după 3 ani. Plătirea în caz de duiel și sinucidere după 5 ani.

Asigurare gratuită pentru caz de războiu. — Fără timbru de poliță și taxă de stat — Plătire la moment.

Starea de asigurare 111.000.000 cor. | **Averea institutului 31.000.000 cor.**

Sumele de asigurare plătite până acum 56.000.000 cor.

Informațiuni îndatoritoare dă:

Agentura generală pentru Ungaria de sud în Timișoara-Fabric.

Lerchengasse Nr. 17. (N-rul Telefonului: 422).

(10)